

Johann Christian Wilhelm Dahl Peter Daniel Friedrich Zäpelihn

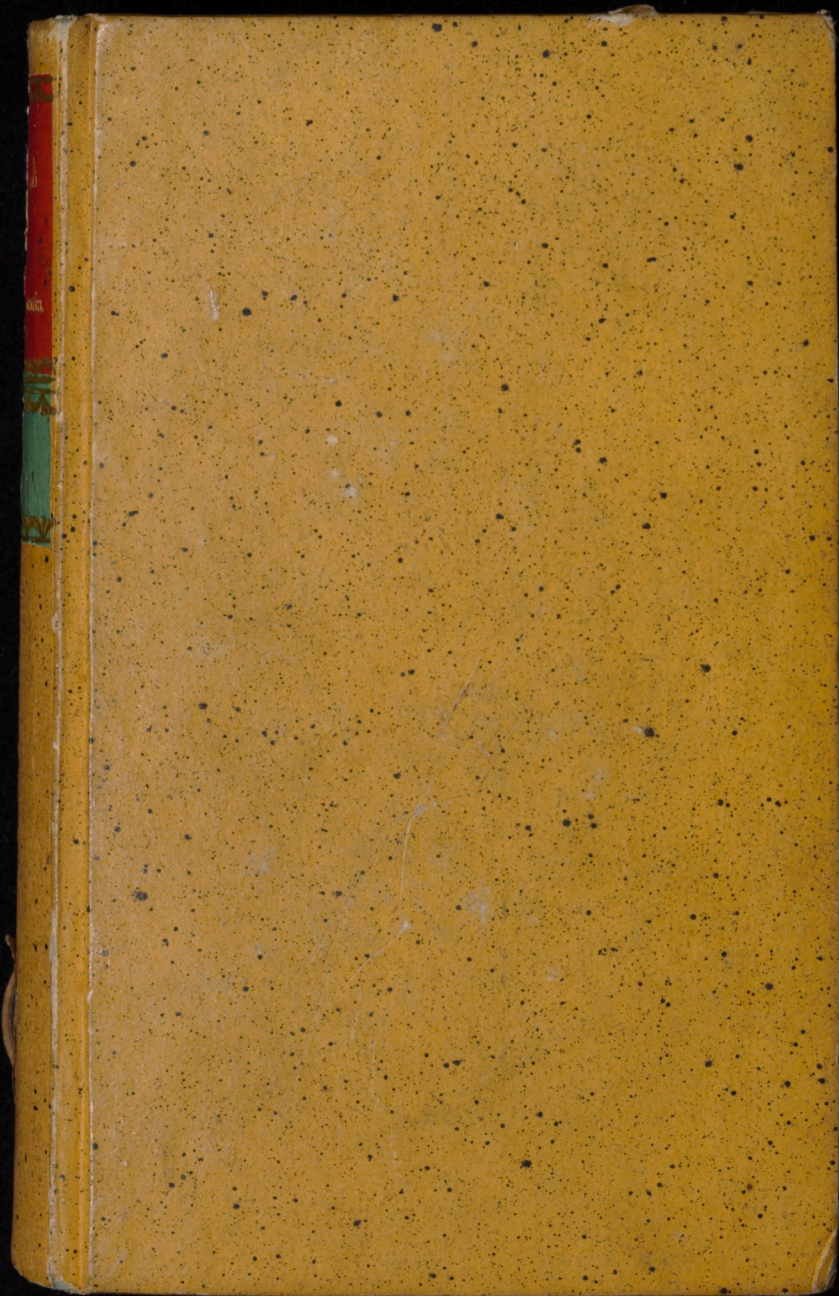
**Notitia Codicis Manuscripti C. C. Sallustii Bellum Catilinarium Et Iugurthinum
Itemque Eutropii Fragmentum Continentis Qui In Bibliotheca Rostochiensi
Academica Asservatur : Una Cum Specimine Lectionis Varietatum**

Lipsiae: In Commiss. Apud Bibliop. J. D. Kleye, MDCCLXXXI.

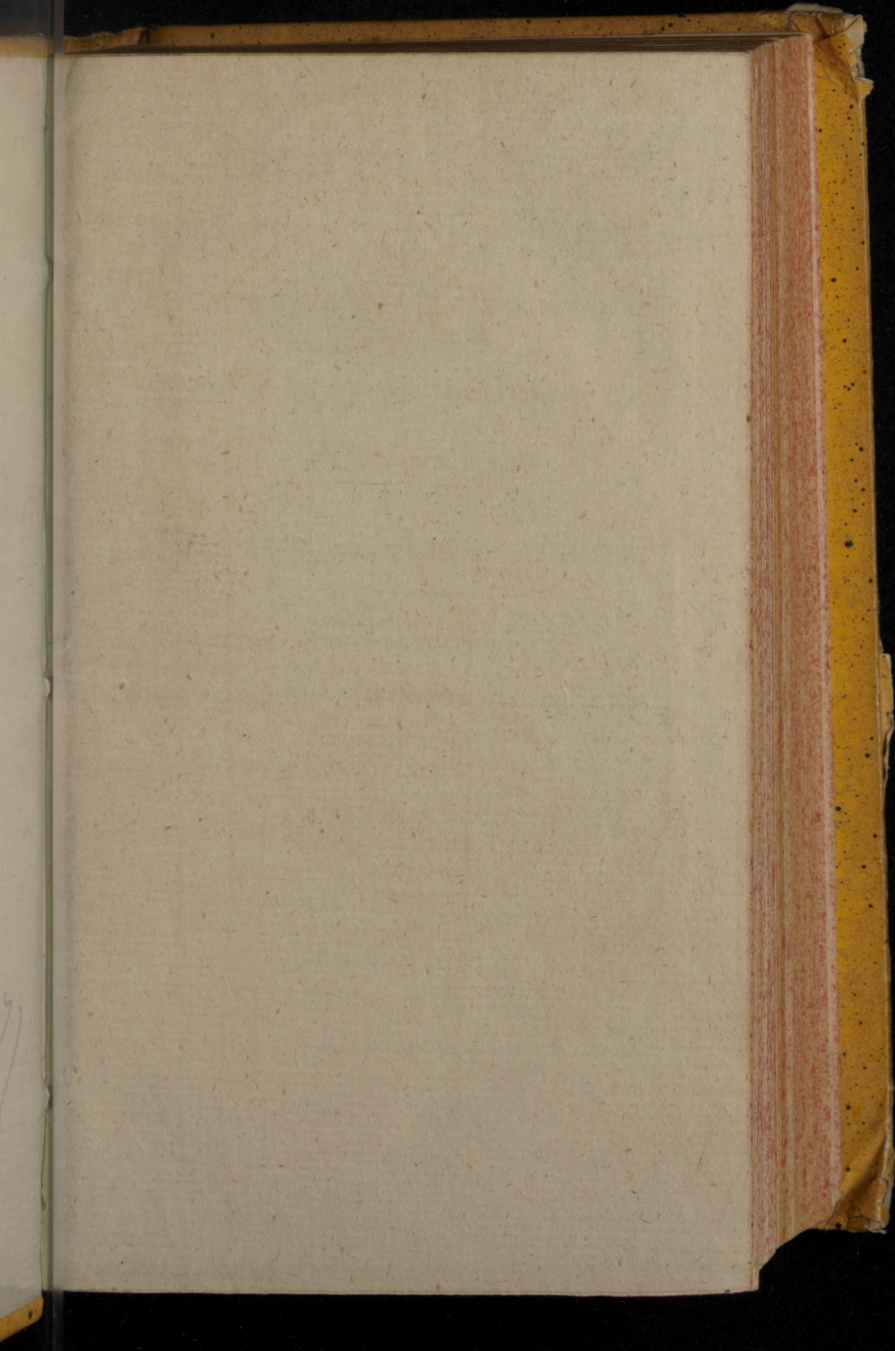
<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn1811011322>

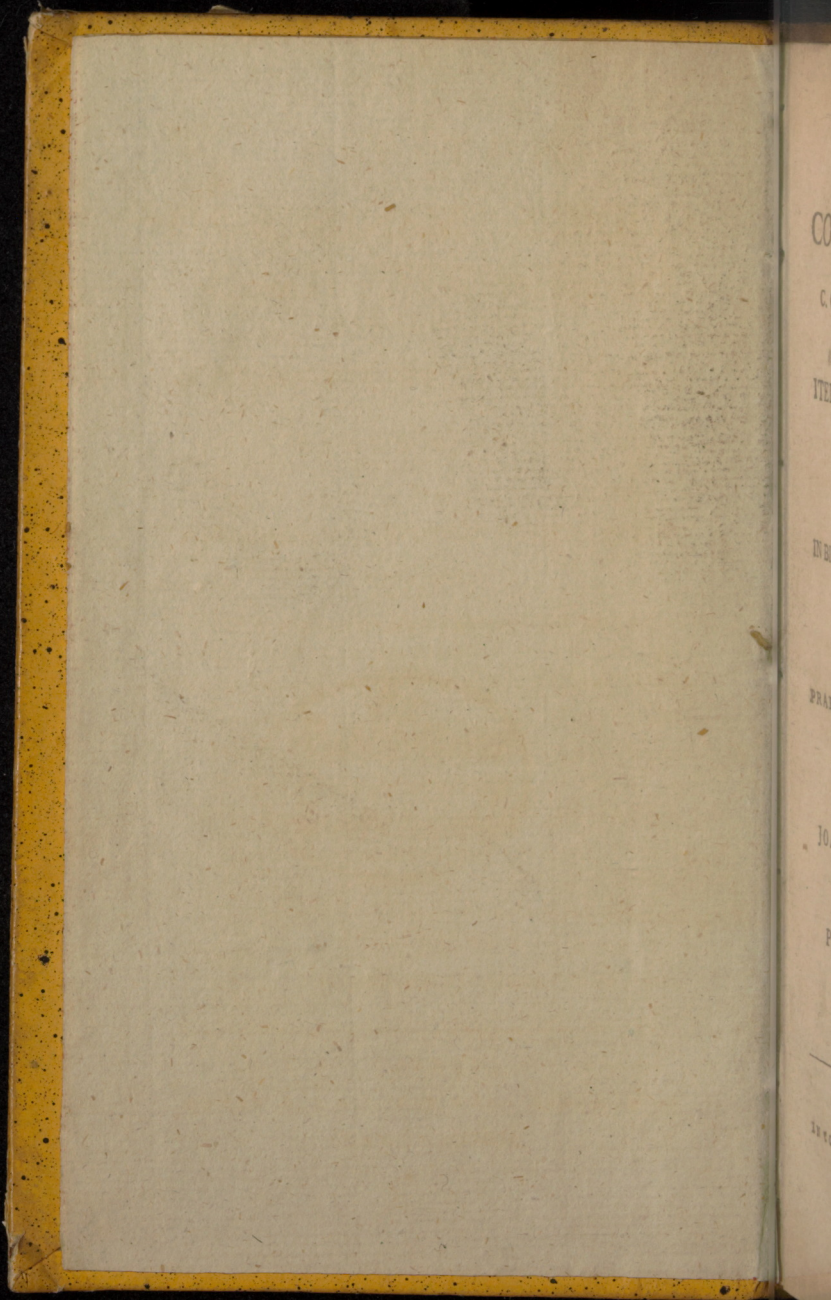
Druck Freier Zugang

Rp - 395 (27)
Kp - 395 (27.)

NOTITIA
CODICIS MANUSCRIPTI

C. C. SALLUSTII BELLUM CATILINARIUM
ET IUGURTHINUM

ITEMQUE EUTROPII FRAGMENTUM

CONTINENTIS

QUI

IN BIBLIOTHECA ROSTOCHIENSI ACADEMICA

ASSERVATUR

UNA CUM SPECIMINE

PRAECIPUARUM LECTIONIS VARIETATUM

PUBLICAE EXHIBITA

A

IOANNE CHRISTIANO GUILIELMO
DAHL

ET

PETRO DANIELE FRIEDERICO
ZAEPELIEHN

THEOLOGIAE STUDIOSIS.

LIPSIAE,

IN COMMISS. APUD BIBLIOP. J. D. KLEYB.

MDCCCLXXXI.

NOTITIA
CODICIS MANUSCRIPTI

NUMERUS ET ALIA
ET ALIA

ITEMQUE EUTROPII FRAGMENTUM

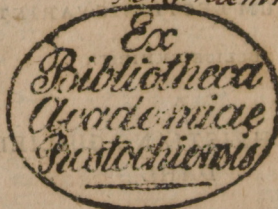
CONTINENT

IN BIBLIOTHECA ROSTOCKENSIS ACADEMICA

ASSERVATUR

Ex Libris

Ferd. Kämmerer, Dr.

PETRO DANIELE FRIEDERICO
SABIELER

THEOLOGICAE ACADEMIAE

LIBRARIUS
ROSTOCK

MDCCCXXXI

Inter plura litteraria antiquitatis monumeta *) quibus Academiae patriae Bibliotheca ornata atque instructa est; non ultimum sane locum tenet codex MS. membraneus *Crispi Salustii bellum Catilinarium & Jugurthinum*

*) Quorum solummodo codicem chartaceum Comediarum Terentii indicamus huc usque non collatum itemque editionem Sallustianam Ascensii repetitam Fabricio, Ernestio, Harlesio & Biontinis editoribus, incognitam. Forma est folii minotis & in calce legitur: „C. Crispi Salustii Catilina & Jugurthina cum reliquis collectaneis ab Ascensio: utcumque explanatis: hic sum capit finem. Lugduni diligenti recognitione impressus per Claudium Davost alias de Troys. Impensis honesti viri Simonis Vincentii. Anno domini millesimo quingentesimo nono 18. Junii.“

thinum itemque *Eutropii* fragmentum complectens; cuius hic brevem notitiam una cum specimine praecipuarum lectionis varietatum in illo obviarum tradere in animo constituimus.

Isse codex a J. B. Quistorpio in hac Alma olim Medicinae Doctore & Professore nec non civitatis Rostochiensis Poliatro dono datus, anno 1745 Bibliothecae accessit. Unde vero & quomodo illi in manus venerit, non exploratum est. Ceteroquin codex in folio minori, uti vocant, & 68 quidem paginis extans pura atque tersa exaratus est manu. Sed posterior codicis pars non pallidiori solum scripta est atramento, sed quoque litteris minutioribus, quae tamen a pristinis haud multum discrepant. Margini satis amplo scholia addita sunt minusculis litteris scripta, quae aut argumentum sequentis & constructionis ordinem praebent, aut sensum periodi paraphrasi interpretantur, aut interdum illustrationes ex antiquitatibus (e. g. quid sit consulatus - praetura - lictor cet.) exhibent, revera autem exigui pretii sunt. Non minus quoque glossae interlineares ad sunt, verba & phrasae textus Sallustiani explicantes & etiam lectiones emendantes five alias substituantes. Vtrum vero scriptor, glossator & emendator codicis unus idemque fuerit,

fuerit, non sine difficultate definiendum est. Nam si litterarum ductus tam in textu ipso quam in scholiis & glossis invicem ad similitudinem non paullulum accedentes consideres, forte nil certius putes, quam totum ab una eademque scriptum esse manu. Tunc vero etiam censeas; librarium deposuisse laborem nondum absolutum & praeterlapso nonnullo temporis spatio se illi rursus accingentem breviores litterarum ductus forsan ex inopia membranae elegisse; atque scholia & glossas ea mente minusculis litteris scripta esse, ut notabilia & ab textu diversa redderentur. Quod quoque non multum a probabilitate abest. Cui vero id adhuc proprius accedere videtur; quod alius scriptor codicem nondum a prima manu absolutam denuo perlustraverit, passim emendaverit & adiectis scholiis marginalibus & glossis interlinearibus, continuaverit. Praecipue huic opinioni favet sequens glossa, quae in codice occurrit: „*Quia bello incepto pax in manu victoris constat. hoc nostri libri non habent.*“ Haec enim probare videtur glossa; recentiorum manum hunc codicem cum alio contulisse & tunc ipsi scholia glossasque adscripsisse; & cum litterarum ductus scholiorum & glossarum inter se affimiles maiorem, uti nostra quidem fert opinio, similitudinem gerunt cum

cum litterarum ductibus quibus scriptor posterioris codicis partis usus est, quam cum iis in prima eius parte; coniecturam quoque vero non alienam esse arbitramur, quod noster duabus manibus conscriptus sit codex alterque scriptor idem sit, qui scholiorum glossarumque auctor fuit. Equidem in posteriore codicis parte sicuti in priore quaedam lectiones emendatae nonnullaque verba correctae sunt, sed hoc a scriptore ipso factum esse, lucide apparet; neque insolitum & singulare est, quod scribendi vitia ex errore vel negligentia commissa ipse librarius emendando & corrigendo amoveat.

Fragmentum Eutropii supra memoratum, quod finito Jugurthino Sallustii bello, in codice, paullulo intervallo relicto, adiectum legitur, est liber Vtus breviarii historiae Romanae *), quem scriptor ea mente annexuisse videtur, ut historiam porro exsequeretur Romanam. Cuius vero Libri quinti textus multis additamentis in nostro codice interpolatus est, attamen multum abhorret a textu interpolato, quem editio Eutropii praef-

*) Adhuc commemoramus; in margine codicis versus finem Sallustii, sequentia verba, quae librum quartum Eutropii concludunt, addita esse: „Ante curram Marii Jugurtha cum duobus filiis ductus est catenatus & mox iussu consulis in carcere strangulatus est.

præbet, quæ Basileæ 1532 fol. prodiit; iste enim est argumenti copiosioris ac nostri codicis textus. Ceteroquin verisimile est, librario in animo fuisse, adhuc plura adiungere & nondum laborem ad exitum adductum esse; defunt enim non modo signa, quibus finis Manuscripti notaretur, sed etiam tota in extrema codicis pagina, cui non nisi paululum inscriptum est, lineæ ductæ sunt. Simulque abest subscriptio, quæ nomen librarii annumque in quo exaratus est codex, indicaret: quod eo iniucundius, cum nunc ætas codicis haud certo definienda est. Attamen ex sententia illustris *Tychsenii* nostri, arbitri in rebus criticis acutissimi circa exitum sæculi duodecimi vel medium decimi tertii scriptus est. Cuius iudicii ansam magno viro præbuit venustas & elegantia litterarum ductuum, atramentum pallescens ac id, quod pauca scribendi compendia eaque minime intricata & difficilia explananda legendaque occurrunt, & quod nulla membranae adhuc adhaeret creta.

Cum nunc iste codex Sallustii tam quoad materiem, quam tractat, quam quoad styli elegantiam, qua utitur, præstantissimi & lectu dignissimi auctoris omnium qui ex orbe Romanorum litterario ad nos feliciter pervenerunt — cum iste codex plurimis ex
causis

causis bonae notae putandus adhuc nondum collatus esset & forsân lectiones exhiberet obscura enucleantes & huic vel illi loco meliorem largientes sensum aut quae servirent; veriores lectiones ad indagandas corroborandasque; nobis non inutile sed operae pretium esse visum est; hunc codicem cum editione typis expressa conferre, omnesque lectiones ab iis in editionis textu receptis varias eruere & bona fide notare. In hac collatione nunc editione usi sumus illa, quam *Sigbertus Havercampus* fama & eruditione clarissimus Amstelod. 1742. 4. edidit splendidam, idque hac de causa, quia ingens lectionum variantium ex MSS. ab editore ipso collatis excerptarum copia huic editioni adiuncta est, & praeterea quoque multa lectionis varietas in notis aliorum Criticorum ibi congestis indicatur; quo autem adminiculo eas lectiones, quas noster codex perhibet solus, ab iis discernere poteramus, quae illi cum aliis codicibus communes sunt. Quo quidem respectu merito editio Cortiana ob apparatus criticum perinde conspicua a nobis conferenda esset, sed haec proh dolor! non ad manus fuit. E contrario autem Bipontina editione, quae secundis curis 1780 in lucem exiit, usi sumus, idque ita ut semper, cum lectiones se in codice offerrent a textu *Haver-*

vercampiano diversae, has illi conferremus atque annotaremus si eandem lectionem aut in textu recepisset, aut in animadversionibus de illa differeret. Etiamnum de novissima Sallustii editione, quam S. V. *Teller* typis commendavit, commemorandum est; huic enim index lectionum variarum quas celebratae Hispanicae versionis & editionis *) auctor augustissimus e codicibus Escorialibus erutas exhibuit, adiectus est. Has quoque lectionis varietates, cum illarum numerus tantum exiguus est, cum nostro codice conferendas esse duximus: sed cum minime, uti nunc invenimus, novae sunt eademque iam apud Havercampium relatae leguntur, etiam earum rationem porro non habuimus: examen vero variarum maioris momenti lectionum in hac editione a cel. editore oblatum haud omnino negleximus, sed infra aliquando ad id provocabimus.

Has lectiones nunc, quas ex Bibliothecae Academicae Eodice collegimus & quarum maxime sunt momenti, publici iuris faciendas esse, Duumviri clarissimi *Tychsen* & *Lafius* Professores in hac Universitate celeberrimi arbitrati sunt, sperantes fore ut illae cuivis Critico, praesertim Sallustii operum cultori admodum carae essent acceptaeque.

Ita-

*) Cuius quoque exemplar splendidissimum illi: *Tychsen* acceptum possidet.

Itaque etiam, annuentibus his Viris maxime nobis colendis, praecipuarum specimen lectionum e codice nostro excerptarum heic exhibentes prelo subjicimus, omissis vero iis, quarum pretium est exiguum e. g. illis, quae non nisi ordinem structuramque vocabulorum a textu vulgato discrepantem attingunt. Totam autem lectionis varietatum collectio in Bibliotheca apud codicem ipsum asservatur & futuro Sallustianorum operum editori vel commentatori critico lubenter communicari potest, qui illa ad utilitatem litterariam utatur.

Adhuc commemorandum restat, nuperime quoque (sicuti Bibliotheca universalis germanica nos certiores facit) cl. M. J. A. Müllerum in Tomo 2do libri vernacula lingua sub titulo: „Versuch einer vollständigen Geschichte der Chursächsischen Fürsten- und Landschule zu Meissen.“ Lipsiae, 1789 editi notitiam codicis Sallustiani una cum lectionis varietate publice proposuisse. —

Ad ipsum specimen praebendum progredimur.

Bellum

*Bellum Catilinarium.**Lect. text. Havercamp. Lectio codicis MS.*

Cap. 1. inter mortales inter homines *)
 — veget eget
 2. homines omnes
 — transigere transire
 3. auctorem actorem
 4. cuius rei libet cuiuslibet rei (cum Ed.

Bip.

eloquentiae
 — ex pulcherrima & optima
 pessuma ac flagitiosissima
 eloquentiae
 ex pulcherrima pessima ac flagitiosissima

(Quam lectionem quoque S. V. Teller sua in editione suscepit, arbitrans: & optima irreptum esse ex nota marginali.)

6. alii alio more alius alio more viventes
 (cum edit. Bip. & Teller.)

C. 6. a

*) Quae sequentium codicis lectionum typis insigniores factae sunt, in aliis codicibus non inveniuntur, sed eas solus praebet.

Leff. text. Havercamp. Lectio codicis MS.

C. 6. longe a periculis (c. ed. B. & T.)

— libertatis atque libertatis causa atque augendae augendae

— dominationemque convertit dominationemque se convertit

7. memorare possem memorare possum

8. ex lubricine quam ex lubricine magis quam

(cum ed. Bip. & Telleriana)

9. excefferant discefferant

— in pace vero beneficiis in pace vero quod beneficiis

(c. ed. Bip. & Tell.)

10. optandae optanda

11. Ea quae Ea quasi (c. E. B. & T.)

— in civis facinora in civibus facere facinora

— quam in Asia quem in Asiam duxerat

— delubra Deorum delubra spoliare (c. E. B. & T.)

— neilli nedum illi (c. E. B.)

12. victores hostibus reliquerant victores reliquerant (c. E. T.)

13. lubricinibus lubricine

C. 14.

fla.

*Leß. text. Havercamp.**Leßtiocodici MS.*C. 14. flagitiorum at-
que facinorum— animi molles &
aetate fluxi

15. vexabat

18. poenas dederant

19. procul abesse

— in provinciam

— in exercitu

20. quae mente agi-
tavi— conditio vitae
futura— quae quousque
tandem patiemini

21. & montibus

— praeter miseram

22. admonere

23. eo dictitare fe-
cisse

24. amoverant

— nisi obnoxia

— insolentiae

25. populares con-
iurationis

— Faesulas

26. docta

C. 26.

flagitiosorum atque
flagitiosorum*animi molles & fluxi*

vastabat (c. E. B. & T.)

poenas *dederunt*procul esse (c. E. B.
& T.)

in provincia (c. E. B.)

*sine exercitu*quae haecenus mente
agitavi

conditio vitae futurae

quae *quousque patie-*
*mini**in montibus**nisi miseram*

admonebat (c. E. B.)

eo *dictio* fecisse

moverant (c. E. B.)

ni sibi obnoxia

insolentia

plures coniurationis*sesulis**satis* docta

libi-

Leſt. text. Havercamp. Leſtio codicis MS.

C. 26. lubidine	libido
— modeste	modesto (c. E. B.)
28. ſimul moliri	moliri
29. qui parabatur	quia parabatur
30. nulli	nullius
31. dicebat a Quinto	dicebat. in
Fabio; in	
— & ſeſtertia du-	& ſeſtertiorum ducen-
centa	ta milia
32. poſtulare a pa-	poſtulare patribus
tribus	
— urbis Romae	urbis Romanae
33. optimum factum	optimum factu
34. plerique patriae	plerique patria
35. Maſſiliam	in aſiam
36. cum & alienis	ex alienis
38. praeceps ierat	praeceps erat
— qui ubique —	quod ubique — prae-
praeſtabant	ſtabat
— aut facinus	atque facinus
— quod ex	qui ex
— aliarum atque ſe-	aliarum quam ſenatus
nati	
40. ipſi innoxii	ipſi noxii
41. civitatum	civitatum
	(cf. notam 2 Ed. Bip.
	P. 45.)
— mortem exſpe-	mortem ſperare
ctare	quod
C. 41.	

*Leſt. text. Havercamp.**Leſtio codicis MS.*C. 41. quin cupidif-
sime

quod non cupidiffime

42. certa praeimia

certum praemium

43. Bruttio, Apulia

brutio in Apulia

44. constituerant

constituerat

46. ita agant: per-
mittit illis homi-
nes

ita agant permittit.

*Illi homines**(eandem constructio-
nem licet mutatis
aliquantulum ver-
bis habet editio
Bip. p. 50. cf. quo-
que Telleri exa-
men variarr. lecti-
onum p. 203, ubi
hunc locum vexa-
tiffimum sic muta-
ri vult.)*49. quidam L. Tar-
quinius

L. Tarquinius

— animi nobilitate
impulsianimi mobilitate im-
pulsi— exercitatos in
audaciam orabatexercitatos *orabat in
audacia*— de iis fieri pla-
ceat

de his facere placeat

— praefidiis additis

praefidiis additis

50. aetatem agunt

vitam agunt

C. 50.

fuit

Leſſ. text. Havercamp. Leſſio codicis MS.

C. 50. fuerit	fuit (c. E. B.)
— aut nimis grave	aut grave
— erit	erat
52. neque superbia	neque illis superbia
— damnatis permiſſum eſt	damnatis civibus permiſſum eſt
— in primis magnam	in primis ſatis magnam
— bene parta	bene parata
54. timens ne, ſi Romae ſint, aut a popularibus coniurationis	timens ut aut a popularibus coniurationis
55. ſi ita res eſſet	ſi ita eſſet
56. vertet	vertatur
— maxime	maxima
— iterum	alterum
— in faucibus	faucibus (c. E. B.)
57. opulentis	opulentiffimis
58. aſcenderis	aſcenderis (c. E. B.)
— vindices rerum capitalium	per indices rerum capitalium
59. brevi ſpatio duas legiones	brevi ſpatio legiones (c. E. B.)
— in fugam ſequeretur	in fuga ſequeretur
60. cuiusque animo	cuique animo
C. 61.	<i>ſient.</i>

Leßf. text. Havercamp:

Leßfio codicis MS.

C. 61. fient; neque
locus, neque ami-
cus quisquam te-
get

*fient. Quia bello ince-
pto pax in manu vi-
ctoris constat neque
amicus quisquam
teget*

(in margine addita
sunt, uti iam supra
commemoravimus,
sequentia verba:
„Quia bello incepto
pax in manu victo-
ris constat. Hoc
nostri libri non ha-
bent.“)

— amissis bonis up
— ea vero dementia est
— semper in praelio
iis maximum est
periculum

*amissis omnibus bonis
ea vera dementia est
semper his maximum
periculum*

62. & ab dextera
rupes aspera

*& ab dextra rupe aspe-
ra (c. E. Tell.)*

— reliqua signa in
subsidiis

*reliquorum signa in
subsidio*

— colonis

coloniis

63. res geritur

res agitur

— videt Catilina,
memor

videt. memor

C. 64.

Nam

B

Leb. text. Havercamp. Lectio codicis MS.

C. 64. Nam fere, *Nam fere pugnando*
quem quisque vi- *in quem quisque lo-*
vus pugnando lo- *cum vivus ceperat*
cum ceperat

— qui de castris vi- *qui ad ea castra visen-*
sundi, aut spoli- *di aut spoliandi*
andi gratia pro- *gratia processerant.*
cesserant

Bellum Jugurthinum

C. 1. virtutis via *virtutis vi*
— suam quippe cul- *suam quippe culpam*
pam auctores ad ne- *ad negotia trans-*
gotia transferunt *ferunt*

3. quibus per frau- *quibus is per fraudem*
dem jus fuit *— fuit*

4. Ceterum ex iis *Ceterum ex aliis*
— existimet me- *existimet. studium*
met, studium

5. absumtis *adsumtis*

7. modestissime *honestissime*

— magisque eum *magisque in dies*
in dies

(sinceriores fore le-
ctionem si *eo* eum ex-
punctum esset, ait *Put-*
*schi*us in notis Haver-
camp.)

C. 8. *suam*

*Leet. text. Havercamp.**Leetio codicis MS.*

- C. 8. suamet ipsum pecunia praecipitem casurum
 13. metus invadit — sed illum alterum — ex praecepto regis hospitibus
 14. uti regni — secundum ea
 15. fortuna pendenda erat — avus meus una — in armis erat
 17. aliquando aut apud
 19. & pollicendo, multa perfecit — adgressus
 20. Europam esse; sed — Hiempsalis dicebantur — cultores ejus terrae
 21. Nomo. Numidae nomine numidia (cf. notam Ed. B. adh. l. p. 110. n.)

C. 21.

B 2

C. 21. adpellatur	appellantur
22 Numidae	numidiae
24. discedere: de	discedere. ita
controverſiſ ſuiſ,	
iure potius, quam	
bello diſceptare:	
ita	
26. veſtra, qua mo-	veſtra, a quo moveri
veri	
27. honoribuſ uſi:	honoribuſ. in quiſ
in queiſ	(c. E. B. & T.)
— in ſenatu prin-	ſenatuſ princepſ.
ceps	
— rapiebat	rapiebatur
31. cum parvo ar-	cum non parvo argen-
genti pondere	ti pondere
32. unam ex tam	unam ex tam <i>multis</i>
multis orationem	<i>eiuſ orationibuſ</i>
ejuſ perſcribere	perſcribere
— ea dicam quae	eam dicam quam
33. ſuperbiae pau-	<i>potentiae</i> paucorum
coruſ	
— quamque inulti	<i>quam</i> multi
34. voſ hortor	voſ <i>Quiriteſ</i> hortor
— Quidquid	quia quicquid
35. majuſ dedecuſ	magiſ <i>dedecuſ parta</i>
eſt, parta amittere,	<i>omittere</i> , quam om-
quam omnino non	nino <i>nihil</i>
C. 36.	fociiſ

*Lecl. text. Havercamp.**Leclio codicis MS.*

- C. 36. fociis vestris fociis nostris
 — mentibus moribus
 — beneficii quam beneficii quam memo-
 maleficii inmemo- rem esse maleficii
 rem esse
 37. quoniam se quo se
 39. negotii artifices negotii participes
 — paucis diebus paucis diebus eodem
 profectus profectus
 42. occultiora fore occultiora fuere
 — capere alii; alii se capere. alii se
 44. C. Mamilius Li- g. mallius limitanus
 metanus
 — accepisset accepissent (c. E. B.
 & T.)
 — iusserit, decreve- iusserit. magis (c. E.
 rit, voluerit, magis B.)
 — supra memoravi- supra docuimus (c. E.
 mus B. & T.)
 — quaestione exer- questio exercita
 cita
 45. mos partium po- nos parcium & factio-
 pularium & senati num
 factionum
 — abundantia ea habundancia earum
 rum quae rerum quae
 — ducunt dicunt
 — pensi neque sancti pensi atque sancti
 C. 45. quo

*Left text. Havercamp.**Leftio codicis MS.*

C. 45. quoad	quo
	(super scriptum legi-
tur: „aliqui codi-
ces quod habent.“)
47. quamquam ad-
verso populi par-
tibus	quamquam adversus
populi partium
51. nunciari iubet	nunciare iubet
52. ex eo medio	ex eius medio
— humi arido at-
que arenoso	humo arida atque are-
nosa
53. postremo pro
cuiusque	postremo cuiusque
— conspicitur	conspicitur
54. praetergressum	praetergressos
— fuerant	fuerat
56. interiere	interire
57. apud alteros	apud alterum
— & paene in-
prudencia admis-
sum	<i>Et pene admissum</i>
58. hortatur, ad	hortatur ut ad
— omnium Numi-
darum	omnium numida.
— interfici iubet	interficit, iubet
— consilium capit.
exercitum	consilium. exercitum
capit
— sequitur	insequitur
C. 59.	in

Lect. text. Havercamp. Lectio codicis MS.

C. 59. in adverso loco victor
co victor tamen *fuisse*

virtute fuisset (in spatio quod lineas
dirimit vox: *tamen*

addita est.)

Aulii Albini

— magis anxius magis animus anxius

— agitabant agebant

— otium pati quietem pati

60. additis auxilio addit his perfugas
perfugas auxilio

— Marium ex itinere frumentatum
frumentatum

61. pugnare: evadere alii vadere

alii succedere ac murum modo murum

cedere ac murum suffodere

modo suffodere

— praeterea pice praeterea picem & sul-

& sulphure taedam mix-

phure taedam mix-

dam mistam ardentia mittere

(videtur ardentia scri-

ptum fuisse, sed litte-

ra alterata est.)

62. frustrati frustrari

— clamorem & tumultum hostilem clamorem accepit

(cui in margine re-

centiori, uti videtur,

manu additum est:

C. 63.

„a

Leſt. text. Havercamp. *Leſtio codicis MS.*

„a tergo quaſi tumultum“)

C. 63. fed advorſis *ſed advorſi ſequi concurrere*

65. ab ſe defecerant ad ſe defecerant
(probatur haec leſtio a S. V. Teller p. 220. ed.)

— metuenti ne, ſi metuenti, ſi

66. tradere traderent

67. fortunam quam fortuna quam

— cuncta omnia

— altus alitus

— alium poſt alium alios poſt alium

— talis vir, nam *talis vir appetere non audebat. Nam poſtea ambitione praecipuus datus eſt. praecipuus datus eſt.*

Etiam *Etiam*
(vox: *conſulatum* quoque apud alios deſideratur.)

68. Igitur: ubi Ma- *Igitur marius cum rius haruſpiciſ dicta eodem quo cupido animi hortabatur intendere videt ab batur; ab*

C. 68. facto

Leet. text. Havercamp. *Leetio codicis MS.*

C. 68. factu ullo factu alio
(super scriptum est ea-
dem manu aliquo,
quam lectionem unus
quoque codex Haverc.
præbet.)

69. ob eam causam ob hoc

— satellites satelliti

— ingentem virum ingentem esse virum

70. tentare: prorsus temptare, nil
nihil

— pars edocti pars edocta

71. turpis vita inte- turpis vita fama po-
gra fama potior fuit cior fuit

— postquam de re- postquam de rebus
bus Vaccae actis actis acceperat
comperit

72. ira atque spes irae atque praedae
praedae amplius spes amplius

— ex Latio ex collatio

73. ipse eum suspi- ipse despiciens eum
ciens

— suis: qui ple- suis, plerumque
rumque

— utriusque consilio utriusque consiliis

— metusque metuque

— cupidus cupidinibus

74. Erat ei Numida Erat numida

C. 74. alia-

Leß. text. Havercamp. Lectio codicis MS.

C. 74. adlatas litteras allatas litteras vidit

— audivit (quibusque)

— praeventum — eventa

75. excitus, adreptis excitus tumultum fa-

— armis tumultum — cere

facere

76. de profectione — ex profectione —

— celebrare — extollere —

— Sed senatus pauli — senatus sed paulo de-

lo ante Metello Nu- — cio decreverat

midiam decreverat

77. varius incertus — vanus incertusque —

— que — (cf. notam 2. ed. Bip.

p. 184.)

— aliquamdiu — aliquantum —

— hostium potiti — hostium paucorum po-

titi

(c. E. B. cf. quoque

Tell. p. 223, ubi haec

leguntur: „Ut pau-

corum cum quibus-

dam libris omittatur

non patitur sensus.“)

78. ventum quod — ventum est quo

79. Metello infectum — infestum metello

(litterae: f. superferi-

pta est: c.)

C. 79.

simul

Leſt. text. Havercamp. Leſtiocodiciſ MS.

C. 79. ſimul oppidum ſimul ex operibus &
& operibus & loco loco munitum

— poſt dies quadra- poſt dies XXX
ginta

— pependere prendere

— orantes orare

— impetrata, ſem- impetrata boni
per boni

81. peterent Graeci peterent. *Cirenenſes*
optionem Cartha- optionem carthagi-
ginienſium faciunt nienſibus faciunt

— ad rem redeo ad inceptum redeo

82. bellum ſuſcipiat bellum incipiat

83. certaturos certaturus

— ne moras agi- ne mox agitando
tando

85. habere eum habere tum

— aegerrime defi- acerrime definire
nere
(ultimaſ litterae: e
ſuperſcripta eſt litte-
ra: i)

86. tum vero mül- tum vero *ſuperbur*
tus atque ferox multus atque fe-
iſtare rox iſtare

— abnuere negare

— aut ſtudium aut ſtudia (c. E. B.)

— rediturum, alia rediturum *ſperabat*

C. 87. alia pri-

*Leſt. text. Havercamp.**Leſſio codicis MS.*

C. 87. primo induſtri-
os, ſupplices modi-
cos eſſe

*primo induſtres ſup-
pliciis modicos eſſe*

— ſint. Ita

*ſint qui contra me ten-
dunt. Ita*

— jam ex confue-
tudine in naturam
vertit

*iam conſuetudine in
naturam vertitur*

— ad hoc aut aliud
tale

ad hoc aut ad tale

88. ſcio, Quirites
qui poſtquam

ſcio poſtquam
(vox: qui eadem manu
in ſpatio quod lineas
dirimit, addita eſt.)

— gerere quam

*gerere conſulatum
quam*

— ego naturam unam

ego fortunam unam

— cum apud vos
aut in ſenatu verba
faciunt, pleraque

*cum apud vos verba
faciunt in ſenatu,
pleraque.*

— poſteris quaſi lu-
men

poſteris lumen

— facta mihi dicere

facta dicere

89. placuit reticere

*placuit tremere vel
reticere*

— falſam vita

falſa vita

— Haec atque alia
maiores veſtri

*Haec atque talia ma-
iores noſtri*

C. 89.

re.

Lat. text. Havercamp. Lectio codicis MS.

C. 89. repetit	repetunt
90. sudorem pulve-
rem & alia	<i>sudorem & alia</i>
— ubi se omnibus fla-
gitiis dedecoravere	ubi flagitiis se dede-
coravere
— & ignavia	<i>& avaricia</i> (cui ta-
men recentiori, uti vi-
detur, manu superscri-
ptum est: <i>ignavia</i> .)
— omnis bonos	omnibus bonis
91. armis aliisque
utilibus	armis atque aliis tali-
bus
93. cognovit, sta-
tuit	cognovit copiam, sta-
tuit
— timeret	<i>metueret</i>
94. alia metu	<i>aliis metum</i>
— egentia aquae,
infesta	egentia a quae <i>eaque</i>
infesta
— utebantur. Id
ubique	<i>utuntur</i> . Id <i>ubique</i>
95. flumen Tanam	<i>flumen</i>
96. infidum ante ne-
que	infidum neque (c. E.
B.)
97. incommodo pa-
travit, magnus	incommodo magnus
— plura, deserta
propter	plura propter
— praecifum	<i>praecise</i>

C. 98.

re.

- C. 98. repentes coch- *repente coctear*
 leas
 — intellexit; more intellexit more inge-
 humanae cupidinis genii humani cupi-
 ignara visundi ani- do difficilia faciun-
 mum vortit di animum vertit
 — inflexa flexa (c. E. B.)
 — qua ipse escen- qua ipse descenderat
 derat (cf. notam 5 ed. Bip.
 p. 214.)
 99. qui centuriis qui *ex centurionibus*
 praeerant erant (praepositio:
prae scripta fuisse vi-
 detur sed erasa.)
 — intentos proelio intentus proelio invi-
 Numidias habuerat dias habuerat (in spa-
 tio interlineari scri-
 ptum est: numidas.)
 100. & a fociis exer- & fociis cogeret exer-
 citum cogeret citum
 — maiorum ignavia maiorum *forordia*
 — pudeat an pigeat pudet magis an piget
 101. follertissimus *fortissimus*
 adducere
 102. adduceret
 — neque arma neque *fama*
 (cui vero superscri-
 ptum legitur: *arma*.)
 103. visu visui
 C. 104. de

Leet. text. Havercamp. *Leetio codicis MS.*

- C. 104. de inproviso cohortium, turma-
 vectigalis, item
 cohortium, turma-
 rum
 105. in hiberna pro-
 ficiscitur, quae pro-
 pter
 106. aiebant: pars
 quod
 — Republica
 — redeuntes
 107. itinere morati
 — instabat
 108. multi, vulneri-
 bus
 109. a principio in-
 opi, melius visum
 amicos
 — minimum, gra-
 tia par, ac si
 — placuisse & vim
 — numquam popu-
 lum Romanum be-
 neficiis
 110. unde vi Ju-
 gurtham
 III. ad hiberna Roma-
 norum proficiscuntur
 C. III.
- de inproviso cohortium turmarum
 (in spatio interl. addi-
 tum est: *vectigolium.*)
hiberna propter
aiebant. quod
reip:
abeuntes
itinere quod morati
erat
multis vulneribus
 a principio tibi visum
 melius amicos
minimum gratiae par
quam si
 placuisse credo vim
numquam beneficiis
 unde iugurtham
 ad hiberna proficif-
 cuntur
 ad

*Leſt. text. Havercamp.**Leſſio codicis MS.*

C. III. ad Sullam pet-
gunt

ad Sillam perſugiunt
(c. E. B.)

112. poſtquam infe-
cto negotio, quo in-
tenderat, Cirtam
redit; de adventule-
gatorum certior fa-
ctus, illosque &
Sullam venire iubet,
itemque L. Bellie-
num praetorem,
Utica, praeterea
omnis undique Se-
natorii ordinis;
quibuscum

poſtquam conſecto
quod intenderat,
negocio cirtam re-
diit & de adventu
legatorum factus
eſt cercior. illos-
que & Sillam ab
Utica venire iubet.
item L. Bebenum
praeterem, praete-
rea omnes ſenato-
rii ordinis qui-
buſcum

— Cn. Octavio Ru-
fo, qui Quaefor
ſtipendium adpor-
taverat

G. N. Octavio Ruſone.
Queſtor ſtipendium
in affricam porta-
verat

— reſpondetur

reſponſum eſt

113. equitum

equitatum

— funditorum Ba-
leariorum

*funditorum atque ba-
learum*

— Sullae aliisque
omnibus &

*Sillae omnibusque
ſuis &*

114. paulo poſt mor-
bo interiturae

poſt paulo interiturae

— proficiſcerentur

proficiſceretur

C. 114.

ignes-

*Lect. text. Havercamp.**Lectio codicis MS.*C. 114. ignesque cre-
berrimosignesque quam cre-
berrimos (c. E. B.)

— ante confidisse

confedisse

— dicerent, manu

*dicerent neque*vindicandum, ne-
que115. decere, qui
manus armaverit,
ab inermis pedibus
auxilium petere,
in maximo metu*diceret qui manus ar-
maverit. maximo
metu*116. praemissus ab
Jugurtha, post-
quam Sullam ac-
citum audierat, or-
rator & subdole
speculatum Boc-
chi consilia;
praeterea*praemissus a iugur-
tha qui postquam
Sillam accitum au-
dierat, subdole spe-
culatum bocci con-
silia ierat. Praete-
rea*— bona carus ac-
ceptusque quem*bona acceptus erat
quem*— pertimesceret:
accitum esse, quo
res communis li-
centius gereretur*pertimesceret. quo res
communes licenti-
us gererentur*

— Sed ego

*nam ego*117. occulte aut
nullo*occulte. nullo*

C. 117.

sicuti

C

Leet. text. Haverkamp. Lectio codicis MS.

C. 117. sicuti volue- sicuti voluerat (c. E.
(rant) somitted B.) somitted

— se missum a consule *se a consule*

— Tum rex uti *Tunc uti*

— ex sententia jurat *ex sententia ambo-*
ambobus: ac *rum ac*

118. novi, opulentis- novi, privato
simus, privato

119. sua retulisse sua causa retulisse

— deberetur *deberet*

— invisi essent invisi erant (c. E. B.)

— bello, avidissimus *bello erat avidissimus*

120. Jugurthae ve- iugurthae proficisci-
nit *tur*

— & ei nunciat & enunciat

121. Haec Maurus Haec marius

— occulta oris pa- occulta rectoris pate-
tesfecisse fecissent (Verisimili-

ter librarius praestan-
torem lectionem: *pe-*

loris quae in quibus-
dam aliis Codd. occur-

rit, & quoque in edit.
Bip. & Tell. suscepta

est, permutavit cum
hac insulsa, cui adhuc

super scriptum est: vel
rhetoris.)

122. Q. Caepione quinto scipione

Frag.

Fragmenum Eutropii

Lect. text. Sylburg.

Lectio codicis MS.

C. I. Manilius

Manlius

— interecione attri-
ti etiam

interecione etiam

— quinto

quintus

— XXX & unum

triginta unum

(Post vocem: *unum* us-
que ad verba: *Is belli fi-
nis* insertum est sequens:

„Sed ab eorum mulie-
ribus graviolem pene
quam ab ipsis pugnam
Romani experti sunt.
Hae etenim plaustris in
modum castrorum dispo-
sitis, ipse desuper diu
obsistere romanis. Sed
cum ab eis novo cedis
genere terrentur, ab-
scisis enim cum crine
cervicibus inhonesto fa-
tis vulnere turpes relin-
quebantur, ferrum quod
in hostes sumpserant,
in se suasque verterunt.
Namque aliae concursu
mutuo iugulae, aliae
fu-

C. 2.

*) In collatione huius fragmenti secuti sumus tex-
tum Eutropii, qui extat in F. Sylburgii corpore
Scriptorum Romanorum minorum Francof. 1587 fol.
edito. Tom. I.

C 2

*Leſt. text. Sylburg.**Leſtio codicis MS.*

funibus ad ſua colla ligatis, aliae apprehenſis invicem ſalcibus ſtrangulatae: equorumque cruribus pertractae interierunt. Aliae laqueo de ſubrectis plauſtrorum temonibus pependerunt. Quaedam dum ſe ſuſpenderet filios duos traieciſ per colla eorum laqueis ad ſuos pedes junxit. Ita his duobus proeliis cccxi gallorum occiſi. cxl capta ſunt, abſque innumera multitudine mulierum quae ſurore femineo ſe ſuosque necaverunt.“

Idem fere ſed aliquanto tamen mutatum extat p. 58 editionis interpolatae ſupra memoratae.)

dēVIII

C. 2. ſexcentefimo quinquageſimo nono

— Titus Vietius, Hierus Alſinius, Titus Herennius, Aulus Cluentius

— praetor geſſiſſet

Titus Vetrius. Gervius Aſianus. Titus Leggennius. Cluentius Albus.

ſed praetor geſſiſſet

Post vocem: *geſſiſſet* uſque ad verba: *Anno urbis conditae ſequens in-*

*Leſt. text. Sylburg.**Leſtio codicis MS.*

intexrum eſt, ſed rurfus
diverſum ab eo, quod il-
la ed. interpolata prae-
bet:

„Ipſo in tempore di-
ra prodigia viſa ſunt.
nam ſub ortu ſolis glo-
bus ignis a regione ſep-
tentrionis emicuit cum
maximo coeli fragore.
Apud Arretinos in con-
vivio cruore panibus
quaſi e vulneribus cor-
porum fluxit. Per ſeptem
continuos dies grando
lapidum inmixtis etiam
teſtarum fragmentis ter-
ram latiffime verberavit.
In Samniribus e vaſtiſſi-
mo terrae hiatu flamma
prorupit & uſque in coe-
lum extendi viſa eſt.
Tunc etiam omnium ge-
nerum animalia, quae
inter homines vivere ſo-
liti erant, relictis ſtabulis
pauſis ſue cum ballatu
hinnitu mugituque mi-
ſerabili ad ſilvas mon-
tesque fugerant. Canes
quoque quorum natura
eſt extra homines eſſe
non poſſe lacrimoſis ulu-
latibus vagi ſuporum
ritu

*Lecl. text. Sylburg.**Leclio codicis MS.*

- si boup os de murevib
 - carq anloga m. ba ei
 - ib roqare m. oqf
 - andt siv sigthorq et
 - oia adoi vno dei qm
 - et anloga o. ang. qd
C. 3. commotum est
 — primus urbem Ro-
 — mam ingressus est
 — cum Bosphoro
 — bellum se ei propter
 — Inde ad Ephesum
 — etiam Athenae ci-
 — vitas
 — miserat non iam ad
4. ipsamque urbem
 — cepit
 — exercitu XIV
 — LXX millia lectissi-
 — ma
 — commisit. Primo
 — viginti millia ho-
 — stium
 — filiusque Archelai
 — Diogenes. secundo
 — Mithridates cum
 — Sylla de pace agere
 — coepit. Interim
5. cum VII millia eius
 — cecidit
 — CXXIV suorum
 — amisit

ritu oberrarunt. Nec
 mora post haec tam gra-
 via prodigia civilia bel-
 la secuta sunt. Apud Ju-
 deos ea tempestare pri-
 mus Aristobulus Rex pa-
 riter & pontifex diade-
 matis sumpsit insigne.
 commotum exortum est
 primus in urbem arma-
 tus ingressus est
 in bosphoro
 bellum propter
 Inde & ephefum
 etiam Mathone civitas

miserat enim ad
 ipsas athenas cepit

exercitu XIII
 LXX electissimorum

commisit bellum. primo
 quindecim milia hostium

& filius Archelai. secun-
 do

Mithridates iussit cum
 Sylla de pace agi. In-
 terim

tum VI eius occidit

XXIII suos amisit

C. 5.

per-

*Lecti text. Sylburg.**Lectio codicis MS.*

C. 5. perdidit. Mox etiam & urbem ingressus est. Marium Marii filium.

perdidit. Sylla deinde cum campania facitum duce & reliquis copiis ad portam collinam signa contulit, LXXX hominum occidit, mox etiam urbem ingressus tria milia hominum contra fidem datam inermes peremit. Cumque magna crudelitate adversus fontes insontesque sevirer, quintus catulus palam Syllae dixit, cum quibus tandem victuri sumus si in bello armatos in pace inermes occidimus. Sylla dehinc Marco Marium de caprili casa extractum vinciri iussit ductumque trans tiberim effossis oculis membris minutatim exsectis vel fractis trucidari. Marium Marii filium (Paucorum vestigia extant in ed. interp. p. 66.)

— LXXX millia hominum in eo proelio
6. traditis exercitibus
— Hiarbam
— consumserunt ultra CL millia hominum

LXX hominum proelio
tantis exercitibus
Jerdam
consumpserunt autem plus quam CL hominum

C. 6.

con-

*Lect. text. Sylburg.**Lectio codicis MS.*

C. 6. consulares XXIII
— senatores fere CCC

consulares XXIII
senatores fere CC

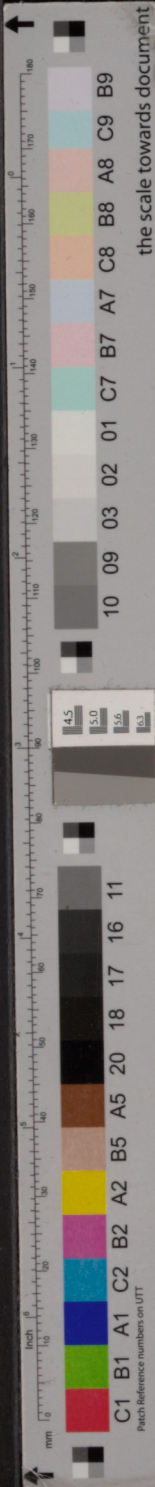
(Quibuscum verbis liber Vrus Eutropii concluditur: sed in codice adhuc addita sunt sequentia, quae quoque in ed. interpolata leguntur licet aliquantulum mutata:

„Post haec tamen Sylla mortuo Lepidus Mariae partis adversus catulum Syllanum ducem confurgens bellum reparavit. Bis tunc acie certatum. plurimi Romanorum extincti. Albano- rum civitas pro eo quod illic Scipio Lepidi filius confugisset, expugnata & capta est. Brutus in cisalpinam galliam fugiens apud regium interfectus est. Hoc tempore Hierosolymis Alexandra uxor Alexandri regnabat ex cuius aetate Iudeos rerum confusio & variae clades opprefere.“)

TANTVM!

in des
und
mit
Wien
le
egen
und
man
pho
mal
Auf
ein

the scale towards document

Ansuchen erklärt hatte:
Achtung gegen die Män-
ten! so bringt zwar Um-
nde, aber eine sehr ernst-
elche er damit beschließt,
Gott empfiehlt, den Eu-
seiner kaiserlichen Würde

en Neujahrsactus, Dona-
Nachmittags um 2 Uhr,
ofnungsvolle Jünglinge

Vulpius, aus Königs-
ert den unermesslichen
erke Gottes.

Schäfer, aus Halle,
Gottes.

inrich Ludwig Berndes,
cht über das Sprichwort:
ter, als besser machen!
des Iivius B. 31. E. 38.
e, ut pleraque, facilius)
as ölhafensche Stipen-

Hiero